

LISA 8

LITEREERITUD TEKST KOHILA PABERIVABRIKU LASTEPÄEVAKODU ENDISTE TÖÖTAJATE TIJU OHLAU, RUTH ESKO JA LY REISKOGA.

Mina olen Ruth Esko. Ja ma võib-olla sissejuhatuseks räägiksin hoopis selle loo, kuidas minust on saanud Kohila inimene ja üleüldse lasteaia töötaja.

Minu saatust on määranud, ma võin öelda julgelt - minu lapsed. Et ma üldse siia Kohilasse sain. Mul on kaks poega, kui sündis noorem poeg, ma elasin Tallinnas. Töötasin Tallinnas Geoloogiavalitsuses. Peale abiellumist tulin Kohilasse elama. Tegelikult ma ei ole elus tahtnud saada just lasteaia juhatajaks, küll võib-olla pedagoogiks. Aga kuna siis oli selline aeg, et lapsi ei saanud lasteaeda muidu, kui pidid ise tulema siia tööle. Ja loomulikult ei töötanud ma mitte juhatajana, vaid olin kuu aega sanitar. Siis oli selline ametinimetus, nüüd võrdub vist on...

TO ja LR: Õpetaja abi.

RE: Vahepeal oli ka kasvataja-abi, kuid nüüd viimasel ajal on kasvatajatest saanud õpetajad. Kuu aega, tegin seda tööd. Tõesti harjumatu, pisarad silmis, aga sain hakkama. Ja siis, õnneliku juhuse tõttu, pidin ikka veel lasteaias edasi olema, ma ei saanud minna linna tööle tagasi. Kuna üks kasvataja läks emapuhkusele, sain ma kasvataja asendajaks. Ja niimoodi hakkas see elu minema. Huvitav, väga huvitav tagantjärele mõelda tegelikult. Ju mulle meeldis see töö ja siis mind kutsuti kooli, algklasside õpetajaks. Üldse mu elus on niimoodi läinud, et mind on koguaeg nagu veetud edasi, ju see on siis minu saatust. Olin koolis algklasside õpetaja kolm aastat ja siis jälle räägiti mind ära - tulla siia Kohila Paberivabriku Lasteaia juhatajaks. Kuna oli parasjagu juhataja puudus, eelmine juhataja oli Mall-Mesike Intermitte ning tema läks kooli. Ja nii ma siis siia sattusin. Meie lasteaed asus vanas mõisa majas. Paberivabrikut nimetati n.ö. „Koil“, aga sel ajal, kui mina alustasin, siis oli juba „Kohila Paberivabrik“. See asus mõisa majas ja meile oli lasteaia tarbeks kohandatud teise korruse ruumid. Teisele korrusele sai mööda keerd - puutreppe, mis oli üsna kitsas ja järsk. Nii, aga lapsed olid meil alates...

LR: Imikud, lausa kolmekuused olid.

RE: Alates kolmekuustest lastest. Sest kuna me olime ametkondlik lasteaed, me kuulusime Paberivabriku juurde. Paberivabrik finantseeris meid, tähendab maksis palgad. Ühesõnaga koostas meile eelarve ja meie ainult siis tegime oma tööd. Ja me pidime siis kõigega nõus olema, kuna emad töötasid ju vabrikus. Tööpäev hakkas kell kuus hommikul ja ma mäletan isegi neid, kes jooksid töövaheajadel oma tittesid rinnaga toitma. See on tagantjärele mõelda täiesti uskumatu, missugused olid tingimused. Ja ma imetlen neid kasvatajaid ja kasvataja abiseid, kes seda tööd tegid. Sest iga päev, iga päev me käisime õues. Ja sealt kõrgest trepist kanti need väiksed tited süles alla. Pandi vankrisse ja kusjuures mänguaued ei olnud üldse mitte ümber mõisa maja, vaid mitusada meetrit eemal.

LR: Üle tee.

RE: Üle tee, siin samas, kus me praegust oleme (Kohila Sipsiku lasteaias). Sellel territooriumil. Ja siis need maimukesed magasid, noh suuremad lapsed elasid oma igapäevast lapse elu. Nii nagu ikka. Ja siis viidi jälle üles tagasi ja nii see käis kogu aeg. No mis puutub nüüd juhataja töösse, siis juhataja oli tol ajal ja on ka tänapäeval kindlasti üks suur administraator. Aga sinna ma ütleksin juurde: selle aja kohta, kus meie elasime, oli ta kombinaator, organisaator ja kõik. Ütleme kõik asjad kokku. Sest juhataja ju peab looma kõik need tingimused, kus saavad olla lapsed, kus saavad töötada töötajad. Nii, et vanemad saaksid rahuliku südamega oma lapsed siia tuua. Aga, mis meil seal vanas majas oli? Seal oli, meil oli vist üleüldse, kui ma nüüd õigesti mäletan, viis rühma. Kaks sõimerühma ja kolm aiarühma: noorem, keskmine ja vanem rühm. Ruumid olid muidugi väikesed. Üks rühmaruum oli, oi, hoopis väiksem, kui see tuba siin (Lasteaed Sipsiku lasteaiarühmaruum). Siis need kõige tillemad, need olid oma puust voodikestes, pulkadega voodid.

LR: Maneezid olid niuksed.

RE: Jah.

LR: Kes olid kobedamad, olid põrandal, kes olid saamatumad tõsteti sinna ülesse, vooditesse.

RE: Just.

LR: Kõpuli käisid mööda rühma.

RE: Jah.

LR: Terve põrand oli täis neid.

RE: Ja mis puutub, kuidas me neid hügieeninõudeid saime tagada, oi jumal. Seal oli kaks kraanikaussi või, palju seal üleüldse oli? Kõõgis oli ja suurematel lastel oli ka. Nii, et terve

lasteaia peale, lapsi vist oli sada kakskümmend, kui ma õigesti mäletan. Ja seal mõisas muide oli ahiküte. Kahe rühma peale oli üks ahi. Ja neid tuli ju kütta, iga jumala päev talvel. Puude tegemine, neid tehti koos lastevanematega, puutalgud. Ise tegime kõike.

LR: Keldris oli puukuur all.

RE: Jah.

LR: Ja siis vintsiga veeti ülesse.

RE: Just, just.

LR: Nöörid pandi ümber ja siis keriti sinna külge.

RE: Teine keerdtrepp läks siis selle maja teisest otsast ka. Siukene keeruline, hästi kõrge. Vints on, jah, selline alus, just nagu Ly rääkis. Pandi ümber ja siis vajutati vist nupule ja siis läksid need puud sinna üles. Siis sealt ülevalt võeti vastu need suured pikad ahju puud. Nii ja meil oli ahjukütja.

LR: Tädi Meta oli vahepeal või oli ta koguaeg?

RE: Ja vahest oli, oh sai ise ka köetud küll ja küll. Kui ikka ei olnud kütjat ja sa teadsid, et hommikul peab olema maja soe, siis öösel mees kaasa ja lasteaeda. Ja ma mäletan, oma esmakordset hirmuäratavat kogemust. Kuna puude vintsiruum asus köögipoole peal, tulime öösel trepist üles, kus meile tulid vastu suured rotid nagu väikesed kassipojad. See oli nii kohutav, et kui ma praegu selle peale mõtlen, siis tulevad judinad peale. No ja köögiplokis oli ju olukord selline. Kui näiteks kokk tuli hommikul tööle, siis vesi oli ämbris külmunud, millest ta pidi hakkama süüa tegema. Me pidime ju kõik täitma neid meile ettekirjutatud nõudeid. Nüüd on tervisekaitse inspeksioon, siis oli sanepidjaam Raplas. Minu ajal oli proua Salm, meie hirm. Kui, nägime, et tema autoga tuli, siis all kõik seisis valvel seisakus ja värisesid. Niimoodi see elu meil seal kulges. Aga muidugi lapsed elasid oma rõõmsat elu. Mida meie tegime, oli meie mure ja meie töö, mida pidime tegema. Aga juhataja pidi kõike seda niimoodi vaikselt organiseerima, et oleks kasvatus- ja õppetöö tehtud, majanduslikud tingimused täidetud, lastel kõhud täis, külalised vastu võetud, inspektorid rahul. Me saime hakkama ja praegust on ainult väga tore meenutada.

LR: Aga ööpäevane lastepäevakodu oli varem, eks ju? Siis, kui sina tulid, oli juba ööpäevane ära?

RE: Jah.

LR: Need ööpäevase muljed olid ka, kuidas need õhtul olid. Ikka päris palju oli lapsi, kes jäid ööseks. Need olid need sõime noorema rühma Salmi ja Illi mälestused, kuidas nad öösiti seal nende lastega olid.

RE: Jah.

TO: Emad läksid öösel tööle, paberimasin töötas ju ööpäevaringselt.

RE: Jah just.

TO: *Koilis* oli ju paberimasin, seal tehti ju paberit ammu.

RE: Jah. Ja lastel oli niimoodi, et sõimelapsed magasid oma toas. Aga kõik need teised kolm rühma, magasid kahekordsetes voodites saalis. Kapiuks tõmmati lahti ja siis tuli voodi välja.

LR: Ja, aga kas osad magasid ka raamide peal? Kas rõduruumi ka oli?

RE: No jah, kui ei mahtunud kõik ära.

LR: Ma tean, et mingeid raame võeti vahest ka lahti.

RE: Ja ma mäletan seda juttudest, et isegi neid väikseid tittesid pandi rõdule magama.

LR: Jah.

RE: Selle mõisamaja ajalugu on ikka tunduvalt suurem, kui meie seda mäletame. Aga jah, siis tekkis uue maja vajadus. Ja sellest hakati juba vabrikus rääkima ning mitu aastat planeerima. Aga hoo sai sisse siis, kui tuli vabrikusse noor ja väga energiline direktor Jüri Krebets. Ja tänu temale on see maja olemas, kus me siin praegust istume (*Kohila Lasteaed Sipsik*).

TO: Ja Jüri tõi ju hästi palju töölisi ka sisse siia. Vabrik arenes ja pered tulid koos lastega siia.

RE: Ja meil oli kakskeelne lasteaed.

TO: Jah.

LR: Aga rahvusi oli väga palju, kas lausa kuueteistkümnest erinevast rahvusest. Marid ja kõik niisugused pisikesed rahvakillud olid siin esindatud. Kõik, kes Venemaal paberitööstust olid õppinud, tihtipeale spetsialistid.

TO: Jah, just nemad tulid ju kõik siia. Sest oli ju nii, et kui sa instituudi/ tehnikumi lõpetasid, said suunamise.

RE: Ja korteri.

TO: Ja turistid tulid nii öelda siis väljast oma peredega.

LR: Aga mis oli hästi vahva, näiteks mis ei tekitanud üldse probleemi, oli keeleõpe.

RE: Integratsioon missugune.

LR: Jah, täiesti toimis.

RE: Ja vaatamata sellele, on mul meeles on üks seik. Kasvatajad ju ei osanud vene keelt, näiteks kadunud Elsa. Meil oli kontor, kus raamatupidajaga istusime ühes toas. Ka siis olid sellised tavad, et kui laps lasteaeda ei tule, siis helistatakse ja antakse kasvatajale teada. Ja ma ise kuulsin, kui keegi, ilmselt üks venekeelne inimene helistas. Ja Elsa võttis võttis telefoni vastu ja ütles: „Too, eta nitsevo“ ja no siis edasi tuli sealt midagi väga sellist, mida ma ei saa praegust rääkida. See kukkus rumalasti välja, kusjuures kasvataja ise ei teadnud, mida ta ütles. Vaene lapsevanem, kes seda kuulis.

LR: Aga lastele on see sõpruskond tänaseni jäänud. Ka koolis nad suhtlesid ja käsid omavahel läbi.

TO: Ja kuigi nad läksid edasi vene kooli.

LR: Jah, see üldse ei seganud.

TO: Absoluutselt ei seganud. Et eesti keel omandati igatahes kiiremini.

RE: Lapsed omandasid ja ka vanemad põhimõtteliselt. Kuid paljud ka mitte, kuna neil ei olnud vajadust. Meil oli ja meie saime ka hakkama.

TO: Me rääkisime ju seda keelt, mis vaja oli. Ja muide me laulsime venekeelseid laule ju jõulupeol. Need lapsed, kes ikka vene keeles tahtsid laulda, need lauldsid ikka see „V lesu radilas jolotška“ („Metsas kasvas kuuseke“).

RE: Ja just. Ja meie lasteaeda võeti kui paberivabriku ühte tsehhi. Meile laienesid kõik soodustused, nii nagu vabriku oma töötajatele. Ma pean ütlema, et me elasime väga hästi. No muidugi seal vanas majas, see olme oli hästi vilets. Aga siin uues majas, me elasime nagu kuninga kassid.

TO: Väga suur hoolimine oli.

RE: Väga. Näiteks tol ajal olid ametiühingu tuusikud sanatooriumidesse ja eksursioonid. Iga aasta korraldati ekskursioone küll Venemaale ja igale poole. Alati saime meie kaasa, nii et mitte mingit probleemi ei olnud. Pedaspeal oli puhkamiseks ju suvila.

TO: Vabriku oma suvila oli, sinna võisid minna

LR: Siis oli see ametiühing.

TO: Ametiühing oli jah.

LR: See oli siis metsatööstuse, Paberi- ja Metsatööstuse ametiühing. Ja mina käisin ka hästi palju, mitu korda aastas vahest Taga-Kaukaasias ja ma ei tea kus kõik, kogu maailma Liidu piires.

TO: Ühesõnaga - me olime paberivabriku töötajad.

RE: Ja kui maksti preemiat sealsetele töötajatele, saime meie ka. Nii ühesõnaga me elasime, kuigi palgad olid väiksed. Näiteks ma mõtlen seda, et need inimesed kõik, kes ikka tol ajal töötasid ja ma tahaks loota, et ka praegust. Tegid ikkagi oma tööd tohutult südamega, lausa missioonitundest. Tol ajal oli võimalus ka kuhugi mujale minna. Kui said oma ülemuse peale tignedaks, ütlesid, et: „Ma lähen minema!“. Siis jooksis ülemus su taga ja palus, et tule ikka, ära mine, tule ikka tagasi ja jää.

TO: Tegelikult ma mäletan kasvataja abisid oli hästi palju. Aga kasvatajad olid küll aastaid kõik ühed ja samad.

RE: Jah. Rühmas oli kaks kasvatajat.

TO: Nii on koguaeg olnud.

RE: Jah, üks õhtul teine...

TO: Hommikul. Meil olid siis ikka poolepäevased tööpäevad.

RE: Aga ma mäletan, et meil olid ikka probleemid kogu aeg kokkadega. Mina ei tea, mis asi see oli. Muidugi töötingimused olid rasked, kui nii võtta ikka. Praegust üks väga lugupeetud proua elab. Ma tema nime ei ütle, aga räägin teile tagantjärele mõeldes ühe naljaka loo. Oli niimoodi, et tuli jälle see proua Salm oma *kolipisikute „prapilkad“* otsimisega.

LR: Igalt poolt, kõigi riiete, käte pealt võttis proovid.

RE: Tema ei võtnud seal kakskümmend proovi, vaid sada. Lõpuks tuli proovide vastus, et kõik on puhas, ainult koka kätelt kasvas välja *kolipisik*. Terve maja pedagoogid võeti kokku ja tehti koosolek. Kõige suuremas ruumis, me istume ja arutasime, kuidas see ikkagi sai võimalik olla ja siis ta rääkis. Kas ta oli kartuleid koorinud või ma ei mäleta, mida teinud. Aga meie medõde Sirje, tema on siukse hästi terava ütlemisega ja ütles otse. Kokaproua seisis ukse peal ja Sirje hakkas sellest rääkima, et näed, mis kasvas välja. Kokk nii vihastas, tal oli köögilapp käes ja ta virutas selle Sirjele ning läks töölt minema. Kuidagi siis saime mõned päevad hakkama. Aga siis oli sõna otseses mõttes nii, et kokk elas Kohilas vinklimajas teisel korrusel ja ma läksin talle koju. Mul on silme ees see, kuidas ma sealt pimedast trepist üles tema tuppa ronisin. Ta istus diivani peal ja kui nägi mind, siis ei võtnud mind üldse jutule. Ja ma sõna otseses mõttes põlvitasin ta ees. Kükitasin maha ja ma palusin „Tule tööle, tule aita meid“! Ja ta tuli ja oli palju aastaid. Ühesõnaga kõigile tuli ikka moodsalt öeldes väga individuaalselt läheneda. Oli see siis majahoidja või kes tahes.

TO: Majahoidjateks on meil ka kaks toredat meest olnud: Karla ja Vambola.

RE: Ojaa, need olid siin uues majas (Kohila Lastepäevakodus *Sipsik*). Kui sai lõpuks see maja valmis ja me siia kolisime praegusesse Kohila Lasteaeda *Sipsik*. See oli väga huvitav, kuidas seal vanas majas personal hoidis tohutult kokku. Kuna oli vähe ruumi, olime tõesti pea ja jalad koos. Puhketoas, kus me saime kokku oli siukene pliit, mis ajas kütmise ajal suitsu sisse. Aga kui me siia suurtesse avaratesse ruumidesse saime, on mul millegipärast tunne, et me kuidagi nagu hajusime ära mööda neid rühmaruume Algul võibolla, et isegi jäime natuke kaugemaks või?

LR: Tähendab minul on jällegi tunne, et algul paar aastat oli meil siukene tohutu entusiasm ja mõnus koostöö. Aga muidugi mina, ma olin ainult viis aastat siin.

RE: Jah.

LR: Et aga, et noh ilmselt ta tasapisi vajuski ära.

RE: Jah.

LR: Kuid just see, kuidas me siin kõik koos koristasime ja neid rühmi vanematega sättisime. Need esimesed aastad oli mõnus, pärast ma ei oska öelda. Võibolla tõesti, et suur maja ja ei puutunud kokku. Sest vanas majas oldi ju ninapidi koos.

RE: Jah.

LR: Seal lihtsalt ei olnudki ruumi. Ikka koguaeg sai koos oldud.

RE: Aga Tiiu?

TO: Mina mäletan, et me puutusime küll kokku. Mina mäletan seda aega, et me ei olnud ju niimoodi, et ükspäev oli üks töö ja teinepäev tuli teine. Üks läks ära töölt ära kella ühest ja kaksteist tuli juba teine. Tund aega oli kahe kasvataja töölolemise aeg.

RE: See pidigi nii olema.

TO: Et suhelda, eks ole. Ja üldse me iga päev nägime üksteist. Kõik me nägime üksteist: õuealal, tulles, minnes - eks ju.

LR: Minul on see tunne eelnevast, nagu praegugi meil majas on. Kõik tahavad teha ja kuidagi hästi kokkuhoidev kollektiiv.

RE: Jah.

LR: Aga muidugi see vana maja oli hästi huvitavalt sopiline ja mõnus, niisugune täiesti eriline. Et just need tagumised sõimeosa ruumid, kus oli ilmselt kunagi teenijate osa.

RE: Jah, see oli hubane.

LR: Väikesed toakesed, paar trepiastet, siis on järgmine sopp. Kui ma esimene kord läksin sinna, tundus mulle see nii keeruline, mõtlesin et ma ei oska siin majas käia.

RE: Jah.

LR: Aga kuidas seal oli? Mingid pesupesemise värgid olid, mingid suured katlad ja mingite pottidega keedeti vett.

RE: Jaa, see nii oligi. Tittede, nende väikeste pesu pesti seal kohapeal. Ja meil oli kaks vanakooli väga pühendunud inimest Leida ja Pärdi Meta. Kui neid ei oleks olnud, siis ma ei tea...

TO: Meta oli ju siin majas ka pesupesija.

RE: Jah, Meta oli siin majas ka pesupesija.

TO: Ja hiljem ka, eks ole.

TO: Meta on tänaseks üheksakümmend üheksa.

LR: Aga ta oli siin ju väga kaua. Ta oli juba hästi eakas, kui ta vahepeal siin käis.

RE: Ja. Väga tore oli küll.

LR: Aga tited, jah, pandi, mingid flanellsipukad olid neil, särgid ja põlled.

TO: Ja marlimähkmed.

RE: Ja need olid kõik lasteaias ju olemas, lasteaiast poolt. Kapis olid kohe niimoodi sipupüksid flanellist.

TO: Pidžaamad ja.

RE: Pidžaamad. Kas kõigil lastel olid pidžaamad? Ei toodud kodunt kaasa või?

LR: Toodi.

TO: Lõpupoole toodi. Aga algul ma mäletan küll neid ruudulisi jänkudega. Need läksid koos pesuga nädalalõpus pesu. Kottidel olid nimed peal.

RE: Ja võimlemisriided olid ju ka kõik ühtemoodi.

TO: Igal ühel olid omad, aga lasteaiast poolt.

RE: Jah, ühtemoodi.

LR: Siis ei olnud ilmselt ka vanematel võimalust. Ega riideid polnud saadagi, sipupükse näiteks imikutel.

RE: Ja neid kulus ju nii palju. Siis ei olnud nii, et oleks saanud pesta. Jah, siis olid marlimähkmed.

LR: Ja söimes oli ju vahva õuemeinek ja söötmine. Raamatupidaja ja kõik tulid ju aitama sööta.

RE: See oli väga õige. Need inimesed, kes olid momendil majas vabad, näiteks raamatupidaja ja majandusjuhataja tulid väikseid riietamisel abistama.

TO: Siis oli lapsi ka palju.

RE: Lapsi oli hästi palju.

TO: Sõimerühmas oli ikka kakskümmend neli last. Ja suures rühmas, kui mina tulin tööle, oli kakskümmend kaheksa last. Ma mäletan ühte tunnet, kui kakskümmend neli last oli ühel päeval. Ma mõtlesin, issand peaaegu, et ei olegi. Palju ikka, nii väikses ruumis viie-kuue aastast last, kakskümmend kaheksa last iga päev.

RE: Aga siis käisid lapsed väga hästi kohal.

TO: Jah.

RE: Väga hästi käisid kohal.

LR: Sõime nimekirjas oli ka kakskümmend neli, kakskümmend viis.

TO: Ikka ja nad olid pidevalt kõik kohal.

LR: Ja kaheksateist, üheksateist oli ikka raudselt kohal.

RE: Ja kusjuures järjekord oli. Kui me olime paberivabriku lasteaed, me ei tohtinud ju teisi võtta.

TO: Lasteaeda võtmine oli ju läbi selle paberivabriku töötajaks olemise.

ER: Just jah.

TO: Sest teine lasteaed oli alevi lasteaed, *Männi* lasteaed. Seal käisid siis need teiste töötajate lapsed.

RE: Jah. Ei, väga huvitav aeg oli. Ja ega me ei olnud ainult oma lasteaia keskne. Terve maakonnaga ju suhtlemine käis. Seda enam, kui me uude majja kolisime. Siis oli meil niipalju külalisi vastu võtta koguaeg.

LR: Samas me käisime ju meie paberitööstuse liinis Tallinnas ja Kehras külas ja ka nemad käisid meil.

RE: Alguses oligi niimoodi, et näiteks palgaraha ma käisin toomas linnast. Sealt Eesti Tselluloosi Paberitööstuse peahoonest. Käisingi kotiga, käekotis oli raha ja mitte keegi ei röövinud mind.

TO: Jah, nii pisikest, raha.

RE: Nii väike raha jah.

TO: Aga hästi palju oli ju koolitusi.

RE: Ja, väga palju.

TO: A, ja me käisime mööda maakonda, igas lasteaias.

RE: Ja sisuline töö oli väga tasavägine.

TO: Hästi tugev. Ühesõnaga kõik see maakonna rahvas läks kord ühte lasteaeda. Üks kuu oli ühes lasteaias, siis läksime Kehtnasse, seejärel Märjamaale, Männisse ja siis tulime siia.

RE: Nii oli. Kord oli kasvatajatel ja siis omakorda juhatajatel.

Foto 3 1984. aastal Rapla maakonna lasteaedade juhatajad Kohila Paberivabriku Lastepäevakodu poolt korraldatud spordipäeval (R. Esko erakogu)

TO: Ma mäletan Kehtnas oli liikumisõpetajate koolitus ja see hästi meeldiv.

RE: Jah. Kõikidel õpetajatel ei olnud haridust. Koolituse käigus siis täiendati. Meie hirm, arm ja patroon oli Sirje Põder. Tema ise on ka sellest lasteaia tööst välja kasvanud.

TO: Ma mäletan, ka Luule Herodesse nime.

RE: Luule Herodes käis Tallinnast Täiendusinstituudist. Ja tema oli väga sõbralik, meeldiv ja leebe.

TO: Mulle tundus, et see lasteaed oli tema lemmik.

RE: Jah, seda ta toonitas ise.

TO: Seal on mul ühed pildid, kus me oleme seal käelise tegevuse kursusel mitu päeva. Luule Herodes ja Sirje Põder on seal.

Foto 4 1998. aastal Kohila valla lasteaednike käsitöökursuse kursuse lõpetamine.

Esireas: vasakult Luule Herodes, Kaia Välling, käsitöö õpetaja Koido Vutt, Tiiu Ohlau, Ruth Sell, Mare Kummer, Svetlana Edu, Nadežda Kaidme.

Tagareas: paremalt Ruth Esko, Tiiu Nurme, Sirje Pöder, Riina Kergand, Maire Kasesalu, Lea Küling, Aita Tart, Raili Bachman, Ursula Venta, Aili Randpõld, Malle Ringmäe, Mare Pärg, Ingrid Hermann, Reet Heinsalu, Terje Jaanimägi, Kersti Anderson ja Malle Heinsalu (T. Ohlau erakogu)

RE: Aga kunagi käis ju Ave Kumpas meie lasteaias, kellele see väga meeldis.

TO: Jah.

RE: Koos Luule Herodesega ja siis ta ju ütles, et siia ta tuleks aina tagasi. See oli siis juba siin uues majas.

RE: Meil viisid majas sisekontrolli läbi juhataja ja vanemkasvataja. Tol ajal oli vanemkasvataja, nüüd on...

TO: Metoodik.

RE: Nüüd on metoodik. Ja siis me tegime sisekontrolli kaardid ja iga inimese kohta isikukaardid.

TO: Mina mäletan ühte saalitundi. Aga siis oli küll Sirje Pöder. Veel tulid jõledama komisjoniga saali.

LR: Maakondlikult tulid igasse rühma.

RE: Ja see oli juba ette planeeritud: mis aastal, missuguses lasteaia toimub - vabariiklik või maakondlik inspekteerimine.

RE: Jah, aga maakondlikult võis Sirje Pöder tulla iga nädal.

TO: Jah.

RE: Ja temal ei olnud kombeks kunagi ette öelda, et ma tulen. Vanas majas oli see natukene isegi šokeeriv. Ta tuli hommikul sisse, pani mantli kuhugi kappi ära ja läks rühma istuma, ei öelnud „Tere hommikustki“. Tänapäeval vist niimoodi ei käituta.

Lasteaia avamiseks sai tellitud Tallinnast õmbluskoondisest „Lembitu“ velvetist pruunikas-kollakas säbruline kleit.

LR: Trukid olid ees.

RE: Trukid olid ees, selline nagu kittel. Tol ajal väga moodne. Kas naised käisid kõik ühekaupa mõõtu andmas, kuidas see oli?

LR: Mõõdeti üle.

RE: Käidi siin või käisite linnas?

LR: Siin ikka. Tähendab linnas ei käinud, aga mõõtmise jäi igale ühele. Kui pidu oli, siis jäid need taskurätikud taskust välja, kellel pitsiga ja kellel mismoodi oli.

RE: Ja siis avamisel oli televisioon kohal. Me kõik olime oma ilusates kittelkleitides. Meid filmiti ja kogu see avamine võeti ilusasti linti, mis õhtul oli uudistes.

LR: „Akutaalne kaamera“.

RE: „Akutaalne kaamera“ jah. Aga meie pidu toimus seal vanas majas, vanas lasteaia saalis. Mul on see väga selgelt meeles. Seal olid pikad lauad, kõik need vabriku funktsionäärid, lastevanemad, ehitajad ja väga palju rahvast. Ja siis õhtul kella üheksa ajal paberivabriku direktor, kes elas maja esimesel korrusel, tõi alt oma pisikese ekraaniga televiisori üles saali. Ja siis kõik see rahvas, me olime nagu üks mees, üksteise turjal vaatamas ennast televiisorist.

LR: Aga jah, kõik laste kostüümid olid Heli tehtud.

TO: Heli oli niisugune tädi, kes parandas pesu ja õmbles kostüüme. All keldris oli tema töötuba. Voodipesu pesti ja triigiti maja kõrvalruumis, kus olid suured masinad. Ametikohalt oligi Heli õmbleja-pesulaohoidja või pesuparandaja.

LR: Aga seal keldris olid huvitavad vanaaegsed kapid, kus pesu hoiti.

RE: Jah.

LR: Seal olid ka mingid meditsiinikaalud?

RE: Jah. Ja mis seal laos praegust on teil siis?

LR: Ma ei tea. See oli selle puhketoa või selle köögi niinimetatud puhketoa wc vastas, eksju?

RE: Ja. Aga Heli oli küll suurepärane. Ta nõelus voodilinal niimoodi nagu nõelutakse sokki. Aga seda valge niidiga.

TO: Väga filigraanne.

RE: Filigraanne. Töös oli ta ka tore.

TO: Pesud olid iga nädala alguseks alati triigitud ja puhtad.

RE: Ja see oligi nii. Hommikul läksid kasvataja-abid alla pesulattu, võtsid tervele rühmale voodipesud, panid peale. Must pesu viidi Metale, me kutsusime teda Tädi Metaks. Ja meil oli majas ka kaks meest Karla ja Vambola.

Foto 5 1999. aastal Kohila Lastepäevakodu Sipsik valvurid Vambola Prunt ja Bell. (R. Esko erakogu)

Igas naiste kollektiivis peavad olema mehed. Kuna oli suur õueala, vajas see korrashoidu. Lisaks neile sain ma juurde kaubelda elektrik - Kohila kooli füüsika õpetaja Endel Mälgi. Kuigi seda ametit ei olnud meie koosseisu ettenähtud, oli see meile auväärne.

LR: Temal oli ka oma tuba, kus ta oli.

RE: Temal oli oma tuba jah. Need mehed vastasid täiesti meie ootustele. Tol ajal tölevõtmiseks arenguveestlust ei korraldatud, vaid juhataja ise valis, keda soovis oma äratundmise mõjul.

Samuti oli mööbli paigutamisel oluline ilumeel. Mul tuleb meelde, kuidas me seda saali ikkagi plaanisime väga ilusaks teha, just seda peegelseina. Endel oli see, kes pani need peeglid seinale. Alati ta naeris, et selle maja naised on niimoodi - et kui peegel on ettenähtud seinale panna vertikaalselt, siis teie tahate kindlasti, et ta peab olema teisiti. Ta oli sellega nii harjunud, et ta pidi ühte asja mitu korda ümber tegema. Ja tõesti meie elektriseadmed ja asjad töötasid nagu kellavärk. Ei olnud mingit muret, et meil all keldris oma küttesüsteem oli. Mul oli küll väga turvaline juhatajana töötada. Võrreldes vana majaga, oli siin juhatajana töötada lust ja lillepidu. Praegu tagantjärele mõelda, et täiesti uskumatu, kuidas on hakkama saadud ja kui ilusasti kõik on läinud. Siin majas olid juhatajal abilised: majandusjuhataja tegeles söögi ja köögi, teda aitas ka medõde.

LR: Tema pani mentüid kokku. Kaloraažid tehti ka koos majandusjuhatajaga.

LR: Raamatupidaja.

RE: Raamatupidaja. Vanas majas oli meil ka raamatupidaja. Aga tema tegi ainult palgad ja söögivärgid. Vabrikust koostati eelarve ja pandi kõik paika. Aga siin majas oli asi juba natukene kõrgemal tasemel. Kes siis veel olid? Medõde ja siis vanemkasvataja, kes oli pedagoogilise töö peal. Ja siis tuli juba teenindav personal, seda nimetati millegipärast tehniliseks. Ma ei tea miks nimetati tehniline personal, mulle tundus see kuidagi naljakas. Minu arust tehniline personal on majahoidja ja elektik, aga see selleks. Väga hästi oli kõik senikaua, kuni jätkus lapsi ja rühmad olid täis. Kuid siis tuli aeg, kus tuli lastest puudus. Mitte ainult meie majas, vaid see oli üleüldine probleem. Paberivabriku lasteaed olime kuni üheksakümne kolmanda aastani.

TO: Kas nii vara juba või?

RE: Ja, just. Mul on see välja võetud.

TO: Mul on kuidagi...

RE: Nii, et me olime kuus aastat alevi all. Ja siis hakkas see asi niimoodi kujunema, et siia majja tulid juba muud ruumid. Siin, kus me praegust istume (Kohila Lasteaias *Sipsik*, Põrnika rühmas) oli turvakodu. Pärast tuli raamatukogu ja turvakodu võttis enda alla nii alumise kui ka teise korruse. Üdiselt kõik me kohanesime üksteisega. Saime läbi, sest et nemad said meie saalis teha oma üritusi. Ja kui neil siin midagi toimus, olime meie oodatud, lapsed käisid esinemas vanadele.

LR: Aga palju sinna nüüd jäi, tähendab teisele poole? Osa ruumid anti ära, aga teine maja pool jäi...

RE: Teine maja pool, sinna alla jäi sõimerühm ja ülesse kaks rühma.

TO: Jah.

LR: Kolm rühma siis ainult.

RE: Kolm rühma jäi ja siinpool ei olnud midagi. Järjest jäigi vähemaks, kuna siis tuli alevivalitsuse otsus. Üheksandal juulil aastal 1999 oli meil viimane pidulik kokkusaamine alevirahvaga. Me olime palutud Tohisoo mõisasse ja seal siis ulatati meile kõigile tänukirjad ja jäeti meiega hüvasti. Näiteks on kirjutatud, tol ajal oli alevi vanem Tarmo Peterson ja volikogu esimees Uku Torjus, kirjutasi nii: *Me kõik elame väga kiirelt muutuvast ajast. Vahel isegi ei märka seda kiirust, sest oleme sellega juba harjunud. Ootamatult tabab see meid siis, kui see kiirus meid ennast puudutab. Kohila alevis on selliseks Teid puudutavaks sündmuseks Lastepäevakodu Sipsik sulgemine. Kohila alevivalitus ja alevivolikogu tänavad Teid tehtud töö eest. Edaspidiseks edu soovides.*

Ka kohalikus ajalehes ilmus artikkel „Sipsiku Lasteaed pidas viimast pidu“. Ma tahan lõpetada Sirje Põdra mõttega meile: *Kallis Sipsik! Lapsepõlv sul mööda läinud, elus mõndagi sa näinud. Õnnelikke hetki, toredaid tunde, lõbusaid päevi, rõõmsaid nädalaid. Ilusaid kuid, kauneid aastaid. Mingu täide kõik, mida soovid. Las õnnestub kõik, mida proovid. Parimate soovidega Sirje Põder. 01.06. 1999.*

Aga ma ütlen, et elus ei ole tegelikult kunagi halba ilma heata. Ka siis, kui lasteaed külmus ja torud lõhkesid, saime me uued põrandad, kapitaalremondi ja see maja sündis nagu uuesti. Aastaid hiljem enamus lasteaia rühmade sulgedes ning *Männi* filiaaliks muutudes. On see lasteaed lausa tänaseks muinasjutuline, kus maja on jälle täis lapsi. Ta on imeilus, imeilusad värvid, lapsesõbralik, toredad noored inimesed lastega töötamas. Mida paremat veel tahta saab, see on super! Ja vat niimoodi ongi elu järjepidavus.

LR: Aga mitu aastat nüüd oli see vahepealne aeg, kui uus Kohila Lasteaed *Sipsik* sai alguse?

TO: Kümme aastat.

LR: Aga no muidugi tegelikult, ega me tööle hakkasime natuke varem. Aga sümboolne kümme aastat. See *Sipsiku* paus oli kümme aastat.

RE: Jah. Ja no ma ei tea, kuidas praegu on perspektiiv, kuidas lapsi on. Kas jätkub, äkki võib tulla jälle mingi paus. Aga tore on, et elu läheb edasi ja tore, et Astrid on tagasi ning et neid

meie inimesi on siin veel. See ongi see, mis elu edasi viib. Et saate noortele rääkida, mis siis oli. Saate natukene kõiki oma tarkusi siin rakendada, on ju.

TO: Jah.

RE: No vat. See on tore. Mina küll soovin, et, kõik läheb ilusasti. Mul on väga hea meel vaadata, et asi areneb ning et see uus osa nüüd siia tuli. See natukene kuidagi, ma ei tea, minu silmale on ta võõras praegust.

LR: Ja eesmärk oli, ka see maja teha samas stiilis.

RE: Jah. Et võibolla siis on nagu ühtne tervik. Aga need puud on nii suureks kasvanud. Jah ilus, et ikka rohelist on.

TO: Ja need puud, kuidas nemad kuivasid ja põdesid, need väiksed kuused. Nii peenikesed, kõhnakesed ja iga suve olid nad peaaegu, et pruunid ja punased, eks ole.

Ruth Esko: jah.

TO: Ja vaata nüüd! (aknast välja vaadates).

RE: Jah, just!

TO: Aga üle elasid!

RE: Fantastiline!

TO: Kohanesid.

RE: Kes teil siis majahoidja nüüd on? Kes teil korras hoiab, ümber maja niidab ja?

LR: Keido.

TO: Ka üks mees meil majas.

RE: No vot, siis on tore. No tore, lõpetame sellise optimistliku noodiga, et. Teile soovin ma palju, palju ilusaid ja õnnelikke hetki siin majas. Ja, et kui ükskord Teie lähete pensionile, siis meenutate ikka kenasti. Ja, et jäävad sellised head mõtted südamesse ja ausalt öelda mul ei ole midagi, mis mulle tuska teeks.

TO: Mina ütlen ka, et mul ei ole mitte ühte mõtet siit minnes.

RE: On tore, kui on meenutada selliseid toredaid töökaaslasi ja andku Jumal, et kõigil niimoodi läheks. Ma usun, et läheb ka. Ja sinule soovime kõike, kõike head.